

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 25
(1047)

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2013 m. liepos 5 d. *

Lito grīžimo į apyvartą dvidešimtmetis

Minint litu grīžimo į apyvartą dvidešimtmetį, verta prisiminti ir pinigų istoriją, kuri sena ir ilga. Pinigai atsirado palengvinti mainus. Norint savo darbą, turtą ar gebėjimus išmaininti į daiktus reikalingas tarpininkas. Tas tarpininkas ir yra pinigai. Ilgaičiu visuotinu prekių vertė ekvivalentu tapo metalai, ypač taurieji – auksas ir sidabras. Iš pradžių juos lydydavo į gabalus, bet reikėjo ir smulkesnių gabaliukų. Atsiradus klastotojams pradėta gaminant metalo gabaliukus vienodo svorio ir juos ženklini, garantujant tam tikro lydinio svarę ir kokybę. Ilgaičiu teisė kaldinti pinigus pasisavino valdovai. Šalia auksinių ir sidabrinų monetų ėmė rastis ir jų pakaitalų, kurių nominalo vertė viršija metalo vertę, bei popierinių banknotų.

Pirmieji popieriniai pinigai atsirado 9 amžiuje Kinijoje, tačiau Europoje jie pasirodė tik 15 amžiuje. Pirmuoju popieriniu banknotu 1661 metais išleido Stokholmo bankas. Lietuvoje maždaug 11 amžiuje pradėta gaminti pusapvalės lazdelės formos sidabro lydiniai. Nusistovėjus jų vidutinei masei (apie 104 gramus) šie lydiniai tapo pirmaisiais lietuviškais pinigais. Vėliau jie pavadinti ilgaisiais arba kapomis. 15 amžiaus antroje pusėje nukaldintos pirmosios lietuviškos monetos – denarai. 15 amžiuje pradėta kaldinti pusgrašius. Pirmųjų lietuviškų monetų masės norma ir sidabro prababa buvo priderintos prie LDK cirkuliavusio Prahos grašio: 10 denarų prilygo 1 grašiui. 1547 metais nukalta pirmoji auksinė moneta – dučetas. 1562 metais nukalta didžiausia 10 dukatų vertės auksinė moneta – portugalas.

Nuo 16 amžiaus pabaigos Lietuvos monetų masė ir prababa mažėjo. 17 amžiaus viduryje pagrindine moneta tapo maždaug 1,27 gramo masės varinis šilingas. Paskutinės LDK monetos buvo Augusto II per Šiaurės karą 1706–1707 metais kaldinti šeštakai. 1795 metais po trečiojo Lietuvos–Lenkijos padalijimo Lietuva atiteko Rusijai ir įvesti jos pinigai – rubliai, ku-

rie cirkuliavo iki Pirmojo pasaulinio karo. 1914–1915 metais Lietuvoje rusiškaji okupantai keičia vokiškasis okupantas ir įvedama vokiška valiuta ostmarkės. 1918 metų vasario 16 dieną paskelbus Lietuvos neprieklausomybę, reikėjo ir savų pinigų. Diskusijos dėl savo valiutos reikalingumo ir kokia ji turėtų būti pradėtos tuojo po 1918-ųjų Neprieklausomybės Akto paskelbimo, nes vykstant neprieklausomybės komoms įvairiose Lietuvos vietovėse cirkuliaavo apie 12 rūšių pinigai. 1919 metais Vyriausybės projekte buvo siūloma lietuvišką pinigą pavadinti muštiniu, o šimtają jo dalį – skatiku, nes taip buvo vadina mi 14 amžiuje naudoti lietuviški pinigai. Net buvo sutarta su Švedijos centriniu banku atspausdinti lietuviškus pinigus, bet pakitus planams jų spausdinimas buvo atidėtas. Seimo nariai turėjo kitų pinigų pavadinimo versijų: ruginiš, auksinas, lietus, vytis, arfa. Seimo ekonominės komisijos nariu Vaclovui Vaidotui pasiūlius pinigus pavadinti litu ir centu, apsistota ties jais.

Kai 1922 metais svarbiausi valstybės pamatai buvo sudėti – neprieklausomybė ginklu apginta, Lietuva priimta į Tautų Sąjungą, o ekonominė ir politinė padėtis nusistovėjusi, pradėta sparčiau rengtis nacionalinės valiutos įvedimui. Savos valiutos įvedimą paspartino ir 1922 metais iki tol naudotos vokiškos ostmarkės vertės spartus kritimas, kuris grėsė Lietuvai ekonominiu nuosmukiu. Esant tokiai padėčiai, reikėjo baigt i svarstymus dėl nacionalinės valiutos ir priimti skubius sprendimus. Jų ēmësi 1920 metais išrinktas Steigiamasis Seimas. 1922 metų rugpjūtį jis jau priėmė įstatymą lietuviško piniginio vieneto lito, kurį sudaro 100 centų, įvedimui. Buvo priimta ir pinigų sistema, paremta auksu (1 litas – 0,150462 gramų gryno auksso). 1922 metų spalio 2 dieną Lietuva įvedė savus pinigus – litą ir jo šimtają dalį – centą, kurie pakeitė po karo užsilikusias ostmarkes ir rublius.

(keliamas i 4 psl.)

Šatrijos papédėje susitiko likimo broliai ir sesės

Paskutinį birželio šeštadienį daugiau kaip šimtas Lietuvos buvusių tremtinių ir politinių kalinių susirinko į sąskrydį „Laisvė – tai turtas“. Luokės seniūnijoje stūksančio Šatrijos kalno papédėje telškiai su svečiais iš kitų rajonų dalijosi prisiminimais, meldesi šv. Mišiose.

Po kanauninko Andrie-

jaus Sabaliausko aukotų šv. Mišių iššautos trys salvės. Vėliau visi pakvieti susėsti prie stalo, pasivaikšinti ūkininko Vytauto Kondrato ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Telšių filialo narių ruoštais avienos šašlykais. Ūkininkas V.Kondratas buvo pagrindinis renginio rėmėjas. Jis sąskrydžio daly-

viams padovanovo net aštuonis avinus, pasirūpino kitomis vaišėmis, gėlėmis atvykusiems ir pasisakiusiems svečiams. „Nuspręsta, jog pasakutinis birželio šeštadienis taps tradiciniu ir visi politiniai kaliniai bei tremtiniai susirinks čia, Šatrijos kalno papédėje“, – žadėjo V.Kondratas.

(keliamas i 4 psl.)

Renginio dalyviai

Mečislovo Šilinsko nuotr.

Vilniuje pagerbtos sukilėlių žygdarbio 72-osios metinės

*Tebūnie jums lengva gimta žemelė,
Tebūnie amžių miegas jums saldus –
I ateiti nutiesusieji kelia,
Išrašiusieji amžinus vardus...*

Šiuos Jono Aisčio žodžius prisimename kasmet pagerbdami 1941 metų Birželio sukilio aukas. Su šiais žodžiais širdyje birželio 25 dieną į Vilniaus įgulos karininkų ramovę paminėti 72-ąsias sukilio metines atvyko patriotinių visuomeninių organizacijų atstovai, sukiliomo dalyviai, tautinės atminties puoselėtojai. Renginį vedė dailininkas, kariuomenės kūrėjas savanoris, žinomas patriotinių renginių organizatorius Gediminas Ruzgys.

Susirinkusieji atsistoję išlydėjo Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos virus padėti vainiko ir gelių prie Vilniaus karinio štabo paminklinės lentos, prie paminklo sovietinės okupacijos aukoms Aukų gatvėje, prie Sukilėlių kryžiaus Lukiskių aikštėje, prie Vilniaus karinio štabo nužudytyų karių kenotofo Naujuųjų Rasų kapinėse, prie Jono Basanavičiaus ir Nežinomo Kareivio kapų.

Sukilėlių atminimą pagerbė Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai

Minėjimo dalyviai

Jono Česnavičiaus nuotr.

Ižanginį žodį tarė dimisijos vyr. ltn. architektas Kazimieras Gediminas Ruzgys, Lietuvos 1941 metų birželio 22–28 dienų sukilėlių sąjungos Vilniaus apskritys skyriaus pirmininkas. Padėkojęs

(keliamas i 4 psl.)

LPKTS valdybos ir TS-LKD PKTF tarybos ir valdybos posėdžiuose

Birželio 29 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos buveinėje įvyko LPKTS valdybos posėdis. Valdybos pirmininkas Edvardas Strončikas apžvelgė pastarojo laikotarpio valdybos darbą. Jis informavo, kad surinkti parašai dėl valstybinių nukentėjusių asmenų pensijų atkūrimo ir dėl okupacinių žalos atlyginimo įtekti Prezidentūros, Seimo ir Vyriausybės vadovams, tačiau apgailestavo, kad LPKTS XX suvažiavime priimtą nutarimą surinkti parašus vykdė ne visi filialai, tik Kauno, Radviliškio, Pasvalio, Kupiškio, Varėnos, Telšių, Panevėžio ir Pakruojo.

Valdybos nariams pateikta saskrydžio „Su Lietuva širdy“ sąmata ir programa. LPKTS pirmininkas dr. Povilas Jakučionis išsakė savo pastebėjimus bei pasidžiaugė, kad saskrydyje bus rengiama jaunimo diena. Nutarta šiais metais saskrydyje šiek tiek anksčiau pradėti šv. Mišias.

Posėdyje taip pat pateikta LPKTS 25-mečio šventės sąmata ir scenarius, išklausyta pasiūlymų, atsisakyta šventės pertraukos. Dėl knygos „Lai ko atodangos“ antros dalies tiražo nuspresta kreiptis į filialus ir sužinoti, kiek egzempliorių gali reikėti.

LPKTS pirmininkas P. Jakučionis papasakojo apie susitikimą su LPKTB vadovybe. Dėl jungimosi su LPKTB nutarta balsuoti filialuose. Norint susijungti reikia dviejų trečadių mūsų narių sutikimo.

Valdybos pirmininkas E. Strončikas informavo, kad bus atnaujinta Jungtinės tarybos veikla. Jungtinėje taryboje LPKTS atstovaus P. Jakučionis, E. Strončikas ir J. Savickas.

LPKTS valdyba aptarė LPKTB pasiūlymą tremtinių kapus ženklini specialiu ženkliu. Anot valdybos narių, LPKTB siūlomas ženklielis yra per mažas, tame nėra jokios žodinės informacijos. Nutarta pasiūlyti kaip simbolinį ženkľą panaudoti mūsų logotipo detalę – širdelę su kryželiu ir Gediminaičių stulpais.

Tarptautinės politinių kalinių ir komunizmo aukų organizacijos Inter-Asso XX kongreso, birželio 14–18 dienomis vykusio Berlyne, dalyvai LPKTS valdybos nariai Petras Musteikis ir Juozas Savickas papasakojo savo išpūdžius iš kongreso.

Kitą valdybos posėdį nutarta surengti liepos 20 dieną.

* * *

Tą pačią dieną LPKTS salėje vyko Tėvynės sąjungos–Lietuvos krikščionių demokratų partijos Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos (TS-LKD PKTF) tarybos posėdis.

Po sveikinimų jubiliatams ir himno buvo patvirtinta darbotvarkė, reglamentas ir balsų skaičiavimo komisija. PKTF tarybos pirmininko rinkimai prasidėjo nuo kandidatų prisistatymo. Dr. Arvydas Anušauskas apžvelgė dvejų pirmininkavimo metų darbus bei iniciatyvas įgyvendintas būnant parlamentinės grupės „Už istorinę atmintį ir teisingumą“ pirmininku. LR Seimo narys patikino, jog PKTF buvimas TS-LKD dalimi yra labai svarbus, o po TS-LKD suvažia-

vime vykusių rinkimų PKTF igijo dar tvirtesnes pozicijas. Kita kandidatė Birutė Kažemėkaitė patvirtino dirbianti numatytaus darbus. Suskaičiavus balsus PKTF tarybos pirmininku tapo A. Anušauskas.

Politines aktualijas aptarė TS-LKD PKT frakcijos Seimo nariai.

Prof. Arimantas Dumčius patvirtino, jog PKTF reikšmė sustiprėjo, tik reikia daugiau vienybės ir susiklausymo dėl bendros veiklos.

Prof. Vida Marija Čigriekienė kalbėdama apie sveikatos apsaugos situaciją Lietuvoje pripažino, jog reikalingos permanentos, kad žmonės gautų jiems būtiną paslaugas.

PKTF frakcijos pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė padėkojo LPKTS Kauno filialui už gražų renginį Gedulo ir Vilties dieną ir paragino visus kreiptis su iniciatyvomis, kurios su Seimo narių pagalba bus įgyvendintos.

Diskusiją tėsė LPKTS pirmininkas dr. Povilas Jakučionis priminės, jog reikalingas aktyvesnis PKTF interesų atstovavimas.

TS-LKD tarybos narys, PKTF Šakių skyriaus pirmininkės pavaduotojas Vilhelm Haase frakcijos vadovė paragino pasidomėti, kodėl ruošiant sąrašus TS-LKD tarybos, valdybos rinkimams prie PKTF narių pardavžių nėra pažymima jų frakcinė priklausomybė, nors prie kitų partijos narių – yra. Taip pat apgailestavo, jog ne į visus kreipimuisi ir paklausimus TS-LKD prezidiumui ir tarybai yra atsakoma ir jie svarstomi.

PKTF valdybos narys, LPKTS Kauno filialo pirmininkas Juozas Savickas kartu su Vilniaus apskrities koordinatoriumi Petru Musteikiu atstovavę Lietuvai XX Inter-Asso suvažiavime, vykusiame Vokietijoje, patikino, jog situacija visose postsovietinėse šalyse panaši, o Lietuva šioje organizacijoje yra puikiai žinoma, už tai turėtume būti dėkingi a.a. dr. Van dai Briedienei.

Po slapto balsavimo renkant valdybos narius buvo patvirtinti PKTF apskričių koordinatoriai ir atstovai į TS-LKD koordinacines tarybas, pasveikintas Etikos ir procedūrų komisijos pirmininku išrinktas Eduardas Manovas.

Suskaičiavus balsus PKTF valdybos nariais išrinkti: Arvydas Anušauskas, Jūratė Marcinkevičienė, Juozas Stanėnas, Edvardas Strončikas, Povilas Jakučionis, Vilhelm Haase, Gvidas Rutkauskas, Juozas Savickas, Gediminas Uogintas, Arimantas Dumčius, Loreta Kalnikaitė, Rasa Duobaitė-Bumbulienė, Juozas Yla, Vida Marija Čigriekienė, Raimondas Pankevičius, Rolandas Raibikis.

Paaikėjus valdybos rinkimų rezultatams įvyko PKTF valdybos posėdis, kurio metu buvo renkamas valdybos pirmininkas. Valdybos nariai rinkosi iš dvejų kandidacių: Birutės Kažemėkaitės ir Rasos Duobaitės-Bumbulienės. Valdybos pirmininke išrinkta Birutė Kažemėkaitė.

„Tremtinio“ inf.

Lietuva pirmininkauja ES Tarybai

Narystė Europos Sąjungoje (ES) suteikia ne tik teisių, bet ir visiems nariams tenkančių pareigų. Viena iš jų – pirmininkavimas ES Tarybai. Vadovauti ES taisyklių kūrimui eilės tvarka kas pusmetį tenka kiekvienai iš 28 ES šalių narių. Lietuva pirmą kartą šio darbo ēmési nuo liepos 1-osios. Pagrindinis pirmininkaujančiai šaliai tenkantis uždavinys – vadovauti ES teisės aktų leidybą, kuria Taryba rūpinasi kartu su Europos Parlamentu (EP), užtikrinti Sąjungos darbotvarkės tēstinumą, sklandū teisėkūros procesą, atstovauti visų šalių narių interesams.

Siekiant užtikrinti Tarybos veiklos tēstinumą ir nuoseklų pirmininkavimo perėmimą, pirmininkaujančios valstybės narės glaudžiai bendradarbiauja grupėmis po tris šalis. Tokia tvarka įtvirtinta 2009 metais, kai iši-

galiojo Lisabonos sutartis. Vadina-masis Trejetas užsibrėžia, kokių ilga-laikių tikslų ketina siekti ir parengia bendrą 18 mėnesių Trejetės progra-mą. Dabartinis Trejetas (Airija, Lie-tuva ir Graikija) ES teisėkūros pro-cesui vadovaus nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2014 metų birželio 30 d. Pir-mininkavimą perėmėme iš Airijos, o perduosime Graikijai. Šios trys valstybės ir sudaro dabartinį pirmi-ninkavimo Trejetą, kurio tikslas – užtikrinti tēstinumą įgyvendinant bendrą 18 mėnesių pirmininkavimo programą.

Lietuvos pirmininkavimo pareigos truks 184 dienas (iki gruodžio 31 d.). Lietuva ES Tarybai pirmininkaus pirmojo iš Baltijos šalių: Latvija šio darbo imsis 2015-aisiais, Estija – 2018 metais.

(keliamai į 7 psl.)

Dėl neetiško LRT laidų transliavimo

Lietuvos politinių kalinių bendrijos „Kolyma“ visuotinio narių susirinkimo ir XXV buvusių Rusijos „Dalstroj“ lagerių politinių kalinių suvažiavimo rezoliucija

Lietuvos politinių kalinių bendrijos „Kolyma“ visuotinis narių susirinkimas ir XXV buvusių Rusijos „Dalstroj“ lagerių politinių kalinių suvažiavimas,

A. atkreipdamis dėmesį į tai, kad šiuos metus Vasario 16-osios išvakarėse TV programoje „LRT Kultūra“ buvo transliuojamas sovietmečio vaidybinių filmų „Niekas nenorėjo mirti“, kuriami labai tendencingai, iš okupantų matymo taško nušviečiamam pokario Lietuvos istorija ir Partizanų kova už mūsų šalies laisvę,

B. atkreipdamis dėmesį į tai, kad, likus trim dienoms iki šių metų Kovo 11-osios šventės TV programoje „LRT Kultūra“ buvo transliuojama dylikos metų senumo V. Gerulaičio laida – pokalbis su Lietuvos išdaviko Justo Paleckio palikuonimis Justu ir Algirdu Paleckiais, kurioje jie visaip garbino ir bandė reabilituoti minėtą išdaviką,

C. prisimindami, kad tai jau toli gražu nebe pirmas kartas, kai didžiųjų Lietuvos švenčių išvakarėse Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija transliuoja prosovietinio pobūdžio medžiagą,

D. manydami, kad tokis laidų rodymas neturi nieko bendra su stengimisi objektivai nušvesti įvykius neva pristatant įvairius požiūrius, kaip kad nieko bendro su objektyvumu neturėtų šalia žydų Holokausto aukų pristatomas dar ir nacistinių budelių požiūris,

E. pasipiktinę tokiomis nepatriotinėmis tendencijomis nacionalinio transliuotojo programose,

F. manydami, kad LRT TV vadovas Rimvydas Paleckis suprato, jog tokis rodymas sukels neigiamą daugelio žiūrovų reakciją, bet vis tiek pasirinko tokį kelią, tai yra pasirinko vienuomenės piktinimo kelią, o tai vadina žodžiu „provokacija“, galiojo Lisabonos sutartis. Vadina-masis Trejetas užsibrėžia, kokių ilga-laikių tikslų ketina siekti ir parengia bendrą 18 mėnesių Trejetės progra-mą. Dabartinis Trejetas (Airija, Lie-tuva ir Graikija) ES teisėkūros pro-cesui vadovaus nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2014 metų birželio 30 d. Pir-mininkavimą perėmėme iš Airijos, o perduosime Graikijai. Šios trys valstybės ir sudaro dabartinį pirmi-ninkavimo Trejetą, kurio tikslas – užtikrinti tēstinumą įgyvendinant bendrą 18 mėnesių pirmininkavimo programą.

H. apgailestaudami, kad né viena Lietuvos žurnalistų, transliuotojų ar jų priežiūros organizacija nereaguja į tokius veiksmus ir tai sukelia jų vykdymo pojūtį, esą jie elgiasi teisingsiagai,

I. su nerimu laukdami artėjančios Liepos 6-osios,

1. prašo LRT generalinio direkto-riauš Audriaus Siaurusevičiaus derama įvertinti R. Paleckio veiksmus ir ateityje atsakingiai sudarinėti LRT programų tvarkaraščius, kad nebepasikartotų prosovietiniai išsišokimai LRT laidose ir nebūtų keliamą įtam-pa visuomenėje,

2. prašo LRT tarybos pirmininko Žyginto Pečiulio ir kitų tarybos narių kontroliuoti, ar LRT tinkamai įgyven-dina savo visuomenės modernių, atsakin-gų, Lietuvos visuomenę telkiančiu, o ne skandaliniu transliuotoju, ir užtikrinti, kad LRT deramai vykdytų savo esmi-nių visuomeninį uždavinį – puoselėti nacionalinę kultūrą, tautinę savigar-bą, stiprinti tautos tapatybę,

3. prašo Lietuvos radio ir televi-zijos komisijos, Lietuvos žurnalistų sąjungos, Lietuvos žurnalistų draugi-jos, Žurnalistų ir leidėjų etikos komi-sijos bei Žurnalistų etikos inspekto-rės savo kompetencijos ribose, sava-rankiškai ir savalaikiai reaguoti į tokius ir panašius neigiamus reiškinius visuomenės informavimo priemonėse ir imtis veiksmų tokiems reiški-niams stabdyti,

4. prašo Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetu atkreipti dėmesį į antlie-tuviaškas tendencijas LRT laidose ir imtis veiksmų tokioms tendenci-joms šalinti.

Sunkios mėsos dalybos, pasibaigusios zuikių sukiliui

Sunku dalintis mėsą, dar sunkiau būti socialdemokratu per tas dalybas. Ypač kai tenka dalintis su partneriais, nuo kurių priklausau. Kaip tik į tokią nepavydėtiną situaciją pateko valdančioji dauguma bei jos lyderiai socdemai, kai Seimas pradėjo svarstyti projektą dėl PVM lengvatos nustatymo šviežiai atšaldytai mėsai. Siaip jau nebūtų nieko nepatogaus, jei ne Viktoro Uspaskicho verslas (kas čia darosi – kur tik paminima ši pavardė, ten išlenda kokia nors velniaiva?). Reikalas tas, kad šia lengvata labiausiai suinteresuota būtent darbiečių partijos lyderio valdoma „Krekenavos mėsa“. Tad A. Butkevičiui teko sunki užduotis, padaryti taip, kad ir vilkas būtų sotus, ir avis liktų sveika. Kaip jam tai sekėsi, papasakojo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščioninių demokratų partijos pirmininkas, opozicijos lyderis Andrius Kubilius, atsakydamas į „Žinių radijo“ laidos „Opozicija“ klausimus: „Vakar Seime vyko charakteringas svarstymas, ir tai tampa pagrindiniu šios valdžios bruožu. Svarstomi tokie svarbūs klausimai kaip mokesčiai, kurių sprendimai biudžetui gali kainuoti 200 milijonus litų ar 500 milijonų litų nesurenkamų pajamų. Apie tai, ką matėme vakar, esame kalbėjėjau ne vieną kartą. Iki paskutinės akimirkos buvo neaišku, kokia yra valdančiosios koalicijos nuomonė. Vakar mes viša dieną reikalavome, kad į tribūnų išeitį Premjeras ir aiškiai atsakyti, kokia yra Vyriausybės pozicija dėl pašiūlymų, kurie gimė Seime ir kuriuos pateikė Darbo partija (leiboristai), o jiems pritarė B. Bradauskas vadovaujančios Biudžeto ir finansų komitetas. Atsirado ir PVM lengvata šaldytai mėsai. Matėme, kad A. Butkevičius negali aiškiai pasakyti, kokia yra jo nuomonė. Matyt, tos nuomones yra kelios, jos skiriasi ne tik iš ryto ir vakare, bet ir priklausomai nuo to, kokiame vaidmenyje jis atsakinėja į klausimus. Kaip Premjeras jis sako, kad Vyriausybė yra prieš tokią pataisą, bet valdančiojoje koalicijoje sprendimas buvo priimtas už tokią pataisą. Mes turėjome vertinti, kad tai yra valdančiosios koalicijos susitarimas ir kad tie 200 milijonų litų, kurie yra išsimami iš biudžeto už PVM lengvatą šaldytai mėsai, yra kaina, kurią socialdemokratai susimoka Darbo partijai (leiboristams) už V. Andriukaičio išlikimą poste. Kai mes apie tai pradėjome kalbėti garsiai, – kad valdančiosios koalicijos apsisprendimą reikia

vertinti šitaip, tada Darbo partijos (leiboristai) lyderis, bandydamas išvengti kritikos, pasakė, kad jis nebepritaria tokiai pataisai. Tuomet pasimetė socialdemokratai, nes jie lyg jau buvo priėmę sprendimą pritarti. Galų gale pavyko išvengti pataisos, kuri mokesčiu mokėtojams būtų kainavusi 200 milijonų litų, o vartotojams jokios naujos nebūtų davusi. Tačiau kartą yra irodžiusi Valstybės kontrolė ir ekspertai. Vaikar dienos išykiai parodė, kad valdančioje koalicijoje trūks ta atsakomybės, aiškios nuomonės ir lyderystės. Akivaizdu, ir mes tai įvardijome. Višiskai natūralu žinant, kad V. Uspaskicho verslas susietas su mėsos perdirbimu, o Darbo partija (leiboristai) siūlo PVM lengvatas mėsai. Mes tai siūlēme vadinti tiesiog PVM lengvata „Krekenavos mėsa“. Siuo atžvilgiu man sunku pasakyti, kodėl buvo pasirinktas tokis veikimas. Lyg ir buvo bandoma parodyti, kad Darbo partija (leiboristai) turi specifinių idėjų ir mincių, kaip jie vadindavo – dėl generuojančios ekonominės, – norą išsiskirti, valdančioje koalicijoje parodyti, kad mes turime savo nuomonę, mes ją giname ir ginsime. Bet viskas baigiasi zuikių sukiliui...

Tačiau su zuikių sukiliu nesibaigė aistros – Prezidentė Dalia Grybauskaitė sukrikavo Seime svarstomą projektą dėl PVM lengvatos nustatymo šviežiai atšaldytai mėsai (pasak Prezidentės, šia lengvata „suinteresuotas vienas iš valdančiosios koalicijos partnerių tiesiogiai. Tai jeigu kitas koalicijos partneris nori dovanoti 200 milijonų litų – tiek kainuotų PVM lengvata mėsai – vienam iš savo partnerių“), o Seimo pirmininkas „darbietis“ Vydas Gedvilas apkaltino Jos Ekselenciją kalbant netiesą apie buvusio Darbo partijos lyderio Viktoro Uspaskicho įmonių naudą dėl pridėtinės vertės mokesčio (PVM) lengvatos.

Bet greičiausiai Seimo pirmininkui labiausiai užkliuvo dar anksčiau Prezidentės D. Grybauskaitės mestas gelbėjimosi ratas socdemams – birželio viduryje viename interviu ji pareiškė, kad socialdemokratams sunku koalicijoje, nes partneriai nuolat teikia populistinius pasiūlymus, už kurių slypi egoistiniai kėslai, galintys brangiai atsieiti valstybei ir jos žmonėms. Būdamas „nešališkas“, Seimo Pirmininkas negalėjo nereaguoti į tokius šalies vadovės vertinimus ir stojo ginti savo partijos.

Gintaras MARKEVIČIUS

Ivykiai, komentarai

Norvegija – Lietuvos energetinio saugumo partnerė

Birželio 25 dieną Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė susitiko su Norvegijos Ministru Pirmmininku Jensu Stoltenbergu. Prezidentė su Norvegijos Vyriausybės vadovu aptarė galiomybes importuoti norvegiškas dujas ir elektrą į Lietuvą bei Europos Sąjungos ir Norvegijos bendradarbiavimą Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai laikotarpiu.

Norvegija yra svarbi Baltijos regiono ir NATO partnerė, kuri visada padėjo Lietuvai siekti strateginių tikslų. Dabar Norvegija mums padeda užsistikrinti energetinį savarankiškumą, – pabrėžė Prezidentė. Pasak šalies vadovės, 2014 metais pradėjus veikti suskystintų gamtinių duju (SGD) terminalui Klaipedoje, kuriam specialų laivą stato norvegų įmonė „Hoegh LNG“, bus užtikrintas saugus ir alternatyvus duju tiekimas konkurencingomis kainomis. Norvegija, kuri yra viena didžiausių suskystintų duju eksportuotojų pasaulyje, taip pat galėtų tiekti dujas ir į Klaipedos SGD terminalą.

Lietuva yra prisijungusi

prie Šiaurės Europos „Nord Pool Spot“ elektros biržos ir jau perka Norvegijos hidroelektrinių elektrą, kuri yra viena pigiausią pasaulyje. Nutiesus jungtį su Švedija, skandiniaviškos elektros energijos importas gali sudaryti iki 50 procentų viso Lietuvos elektros poreikio, iš jų iki 40 procentų – elektros pagamintos Norvegijoje.

Prezidentė su premjeru taip pat aptarė Europos Sąjungos ir Norvegijos bendradarbiavimą Lietuvos pirmininkavimo laikotarpiu. Pasak šalies vadovės, Norvegija yra itin glaudžiai susijusi su Europos Sąjunga – priklauso Europos ekonominėi erdvėi (EEE) ir aktyviai dalyvauja ES vidaus rinkoje. Valstybės vadovės teigimu, užbaigtą ir efektyviai veikianti ES vidaus rinkayra būtina Europos ekonomikos augimui ir konkurenčingumui užtikrinti. Tai vienas pagrindinių Lietuvos pirmininkavimo prioritetų.

Prezidentė taip pat padėkojo už Norvegijos paramą Lietuvisiekiantapti Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos nare.

Būtent pirmininkaujant Norvegijai, Lietuva buvo pakviesta pradėti derybas dėl narytės šioje organizacijoje. Ji taip pat remia Lietuvos sieki tapti nenuolatine Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos nare 2014–2015 metais.

Susitikime aptartos ir dvišalio bendradarbiavimo galimybės, Lietuvos ir Norvegijos verslo ryšiai. Norvegija yra penktoji didžiausia užsienio investuotoja Lietuvoje. Mūsų šalyje veikia daugiau nei 200 norvegų įmonių, yra išteigtai Lietuvos ir Norvegijos prekybos rūmai.

Lietuvai yra reikšminga Norvegijos finansinė parama. 2009–2014 metais iš Norvegijos finansinio mechanizmo mūsų šalimai skirta 42 milijonai eurų projektams sveikatos apsaugos, vaikų priežiūros, kultūros paveldo ir regioninės politikos srityse finansuoti. Šiomis lėšomis restauruotas Liubavo dvaras yra pripažintas Europos kultūros paveldo pavyzdys ir apdovanotas tarpautine „Europa Nostra“ premija.

Prezidentės spaudos tarnybos inf.

Perbėgėlis ar šnipas?

JAV žiniasklaidoje pasirodė informacija, kad buvęs Centrinės Žvalgybos Valdybos (CŽV) darbuotojas Edvardas Snoudenės sekmadienį pasiprašė politinio priešglobščio Rusijoje. Nors anksčiau buvo manoma, kad perbėgėli priglaus Ekvadoras, tokia versija buvo suabejota po to, kai E. Snoudenės „istrogo“ Maskvoje, Šeremetjevo oro uoste. Teigiama, kad perbėgėlis kreipėsi į Rusijos konсulatą per Džulijano Asandžo padėjėją Sarą Charison. Tačiau Rusijos pusė paneigė tokius pranešimus, pavadinama juos teiginiais, neatitinkančiais tikrovės.

Vis dėlto, pirmadienį Maskvoje vykusioje spaudos konferencijoje Rusijos Federacijos prezidentas Vladimiras Putinas kalbėjo tai, kas netiesiogiai patvirtino ką tik paneigta amerikiečių spaudos pranešimus. Pasak V. Putino, E. Snoudenu bus leista pasilikti Rusijoje, jei šis pasižadės nepakenkti JAV. „Jeigu jis nori pasilikti čia, yra viena salyga: jis turi baigtį darbą, kuris nukreiptas prieš mūsų partnerius amerikiečius. Su-

skamba keistai, – sakė V. Putinas. Bet tuo pačiu metu Rusijos prezidentas pabrėžė, kad Rusija neketina išduoti perbėgeli: „Rusija niekada nieko niekur neišduoda ir nesiruošia to daryti (...), geriausiu atveju mes apsikeisdavome mūsų užsienio žvalgybos darbuotojais su tais, kurie būdavo suimiti ir nuteisti Rusijos Federacijos teismo“. Be to, jis pareiškė, kad rusų specialiosios tarnybos nei anksčiau, nei dabar nebendradarbiauja su buvusiu CŽV darbuotoju, ir kad jis nėra Rusijos agentas.

Ar tiesą kalba V. Putinas, galima tik spėlioti, nes, kaip yra pasakės buvęs Sovietų Sąjungos žvalgas V. Rezunias, įdomiausia informacija slipyti paneigimuose. Kad šis su E. Snoudenu susijęs incidentas labai aktualus Rusijai, irodo ir tai, jog Rusijos ir JAV prezidentai nurodė savo šalių specialiosioms tarnyboms palaikyti nuolatinį ryšį ieškant abi šalis tenkinančio sprendimo dėl E. Snoudeno tolimesnio likimo. Tad ir kyla klausimas – kuo čia dėtos Rusijos specialiosios tarnybos, jei E. Snoudenas, anot

prezidento V. Putino, su jomis nesusijęs? Arba – kad amerikiečiams rūpi atgauti išdaviką, nesunku suprasti, bet kodėliems reikia palaikyti ryšį su rusų specialiuju tarnybų valdovais, o ne su užsienio reikalų ministerija?

Verta prisiminti, jog E. Snoudenassavo išdavystė aškino noru pasitarnauti demokratijai, nes, anot jo, pamatės, kokiui mastu pasaulyje šnipinėja JAV žvalgyba nusprendė netylėti... Labai keista klausytis tokų teiginių – tarsi eidamas dirbtį į CŽV jis nesuvokė, kuo užsiima jodarbo išstaiga? Žinoma, teigti, kad ši poną papirko rusai, būtų labai jau paprasta, tačiau jo išdavystės rezultatus jau pamatėme – pasklidio informacija, kad amerikiečiai sekā daugybę Europos Sąjungos institucijų. Dėl to amerikiečiams tenka raudonuoti ir aiškintis pasipiktinusims ES šalių vadovams. Žinant, kad JAV ir ES partnerystė yra vaikų pasaulio galios garantas, nereikia daug ižvalgos, kad suprastum, kas suinteresuotas, jog ši partnerystė žlugtu.

Parengta pagal užsienio spaudą

Šatrijos papédėje susitiko likimo broliai ir sesės

(atkelta iš 1 psl.)

Renginio dalyvius pasveikino LPKTS Telšių filialo pirminkė Regina Valerija Chmiliauskienė, LPKTSpirmininko pavaduotojas Gediminas Uogintas.

Jis Telšių filialo pirminkė įteikė padėkos raštą, per davė LPKTS valdybos pirminkinko Edvardo Strončiko linkėjimus. LPKTS Telšių filialas ir G.Uogintas padėkos raštą už iniciatyvumą įteikė ūkininkui V.Kondratui.

Buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai ne tik važinosi šašlykais, savo atsivežtais garmumais, bet ir klausėsi atliekamų partizaninių bei karo metodainų, vienikitiems pasaikojo apie skaudžius išgyvenimus tremtyje. Organizatoriams knygų apie partizanus dovanojojį ir istorijas pasakojo Lietuvos laisvės armijos sajungos pirminkė Irena Montvydaitė-

Bendraninčių būryje

Giedraitienė, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų bendrijos (LPKTB) Telšių skyriaus pirminkė Adolfina Striaukienė, kiti buvę tremtiniai. Projektą saskrydžiu „Laisvė – tai turtas“ parengė Algimantas ir Regina Valerija Chmiliauskai, renginį vedė bei koordinavo LPKTS Telšių apskrities koordinatorius Felikas Šukšteris. I saskrydį atvyko svečiai iš Kaliningrado, Islandijos, Kauno, Vilniaus, Mažeikių, Jurbarko, kitų miestų. Taip pat draugėn su-

sibūrė 1951 metais i Sibirą, Užūro rajoną, išvežti tremtiniai ir ten gimę jų vaikai. Buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai vieni kitiems skaitė eiles, linkėjo sveikatos ir stiprybės.

Šatrijos kalno papédė saskrydžiu pasirinkta ne be reikalo: daugelis tremtinų čia gyveno, lankési ir nemažai iš šio krašto buvo ištremti. Šių aplinkių miškai aplaistysti Laisvės kovotojų kraju.

Donata KAZLAUSKIENĖ
„Klavotoji Žemaitija“

Vilniuje pagerbtos sukilėlių žygdarbio 72-osios metinės

(atkelta iš 1 psl.)

Sukilimo Žaliakalnyje žvalgybos būrio vadas, kuris pats tik sukilimo dėka galėjo pabėgti iš kalėjimo, jaudinančiais žodžiais prisiminė, kaip sovietinio okupanto iškankinta tauta moraliskai nepalūžo, kaip sukilėliai nuplovė gėdą, kai 1940 metų birželį Lietuva ginklu nepasipriešino okupantams. Apibūdindamas sukilimo reikšmę jis pažymėjo, jog pasaulis atkreipė dėmesį į Lietuvos problemą. Kalbėtojas priminė, jog prieš 18 metų dar buvo gyvi daugiau kaip 40 sukilimo dalyvių, o šiandien lemtinguosius istorinius įvykius gali liudyti vos keli žilagliai.

Minėjimo dalyvius pasveikinės Krašto apsaugos ministras Juozas Olekas pabrėžė, jog labai svarbu, kad istorija nebūtų iškraipoma. Ministras pasidžiaugė patriotinių jaunimo organizacijų iniciatyvomis išsaugoti istorijos atminimą ir pažadėjo padaryti viską, kad sukilėlių ryžtas siekti Lietuvos nepriklausomybės būtų kuo plačiau skleidžiamas, nes „savos istorijos atminimas, tiesos išsaugojimas yra pamatinis akmuo, į kurį galima atsiremti“.

Dr. doc. Sigitas Jegelevičius, priminės Lietuvą į sukilių atvedusias istorines priežastis, sukilimo eigą ir reikšmę, savo pranešime pabrėžė, jog Birželio sukiliamas buvo Tautos sukiliamas, nes jis vyko ne partiškuo, o pilietiskumu principu ir konsolidavovo visuomenę: įkovą prieš so-

vietinius okupantus ir aktyviausius kolaborantus pakilo ne tik kariškiai ir studentai, bet ir ūkininkai, jų samdiniai. Per 20 nepriklausomybės metų mokykla, Bažnyčia, jaunimo organizacijos buvo išsudžiusios patriotiškai nusiteikusia kartą. Politinės ir ekonominės sovietinių okupantų represijos, Bažnyčios persekiojimas ir kitos bandymo palaužti tautą formos spartino antisovietinio pasipriešinimo brendimą. Visus vienijo nepriklausomybės siekis.

Pranešėjas ypač pasidžiaugė, jog nepaisant to, kad vis dar yra jėgų, bandančių visuomenės akysė sukilių kompromituoti, yra pagrindo optimistiskai žvelgti į istorinės atminties puoselėjimą. Tai ypač aiškiai patvirtina ryžtas ir prasidėjusi akcija atstatti sovietinių okupantų nugariautą paminklą Obelių sukiliėliams – jie 1941 metų birželį aktyviais veiksmais rimtai pašiurpino į Rusiją besitraukiant komunistų aktyvą.

Minėjime dalyvaujančius sukilių dalyvius sveikino Lietuvos skautų sajungos atstovai, Lietuvos Sąjūdžio Vilniaus miesto tarybos pirminkinkas Leonas Kerosierius.

Sukilimo dalyvis Jonas Algirdas Antanaitis, kuris aktyviai visuomenine veikla ir publicisto plunksna yra ypač nuopelnės sukiliimo idėjų, amžinųjų vertybų sklidai, patikino, jog sukilimo dalyviai pagal galimybes nenuleidžia ir nenuleis rankų.

Sukilimo dalyvis Alek-

sandas Bendinskas priminė istorinę Birželio sukilio reikšmę, kai minimaliomis aukomis buvo išsaugota daug strateginiu ir ekonominiu atžvilgiu svarbių objektų, ir viena tai – ne ginklo galia, o Lietuvos žmonių susipratimo dėka. A. Bendinskas pabrėžė, jog 1941 metų birželio 23–25 dienomis Lietuva buvo visiškai laisva. Gaila, kad iki šiol Lietuvoje Laikinosios vyriausybės paskelbtas Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo Aktas nepriapintas kaip teisnis dokumentas.

Irena Tumavičiūtė atkreipė dėmesį į klastotes, kurios iki šiol daugiakalbėje žiniasklaidoje, literatūroje, filmuose, net Lietuvos istorijos vadovėliuose stengiamasi kompromituoti Birželio sukilio ir partizaninio karo dalyvius, ir paragino visuomeninių organizacijų atstovus imitis konkrečių priemonių užkirsti kelią Lietuvos nedraugų užmačioms.

Vilniaus mokytojų namų choras „Vytis“, vadovaujamas Arūno Pikklio, susirinkusiesiems padovanovo gražių patriotinių dainų.

Dékodami dr. doc. Sigitui Jegelevičiui už argumentutas mintis apie lietuvių tautos ryžtą itin sudėtingomis istorinėmis aplinkybėmis siekti laisvės, žilagliai Sukiliams dalyviams už jų drąsą ir darbais irodytą Tėvynės meilę žemai lenkiamės visiems kovotojams už Lietuvos laisvę ir tikime, jog jų auka nebuvo veltui.

Irena TUMAVIČIŪTĖ

Sveikiname

90-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusią politinę kalinę, Igarkos tremtinę Filomeną STRIOGAI-TE, ŠABŪNIENĘ, gyvenančią Kaune.

Te kiekvieni metai Tau būna kaip knygos –
Jų lapai įdomūs, prasmingi.
Jėgų te nestinga, lig šiol kaip nestigo,
Iveikiant gyvenimo tėkmes ir vingius.

Sesuo Anelė, vaikai su šeimomis, kaimynai Saulius ir Rožė

* * *

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusią partizanų ryšininkę, politinę kalinę ir tremtinę Karoliną BARTUŠKEVIČIENĘ. Linkime Dievo palaimos, Marijos globos, giedrų dieną, ilgo ir šviesaus gyvenimo kelio.

LPKTS Biržų filialas

Lito grįžimo į apyvartą dvidešimtmetis

(atkelta iš 1 psl.)

Jos kursas kasdien buvo nustatomas Finansų ministerijos, lyginant su ostmarkėmis. Iki metų pabaigos ji turėjo išstumti svetimas valiutas. Pinigų leidimas buvo paveistas naujai įsteigtam Lietuvos bankui. Sava valiuota jaunai nepriklausomai valstybei buvo daugiau negu banknotai ir monetos, nes jidar vienu žingsniu įtvirtino valstybingumą ir savarankiškumą. Monetas kildinti nebuvo laiko, nes norėta kuo greičiau naudotis sava valiuta, todėl pirmieji 1922 metais apyvartoje pasirodė litai ir centai buvo popieriniai ir laikini. Jie turėjo tarnauti, kol bus atspausdinti pastovūs litai ir centai. Laiškinius pinigus O. Elsnėlio spaustuvė Berlyne atspausdino per tris savaites. Pastoviuju litų banknotų piešinius sukūrė dailininkas Adomas Varnas. 1922 metų gruodį vos pasirodžius lietuviškiems pinigams, netrūko jų klastočių, todėl banknotų dizainas ir saugumas buvo dar ne kartą tobulinamas. Popieriniai mažo nominalo pinigai buvo nepraktiški, nes greitai susidėvėdavo, todėl buvo nusprendta kildinti metalinius. 1924 metais buvo priimtas monetų įstatymas ir surengtas monetų projektų konkursas, kurį laimėjo skulptorius Juozas Zikaras. Jis sukūrė 1, 5, 10, 20 ir 50 centų bei 1, 2 ir 5 litų metalinių monetų modelius. Metalines monetas kildinti patikėta Didžio-

sios Britanijos kalyklai, nes ji pasiūlė mažiausią kildinimo kainą. 1925 metų pavasarį anglai jau atsiuntė trijų milijonų monetų siuntą.

Lietuviškus pinigus visuomenė sutiko su nerimu ir nepasitikėjimu, nes įvedus litą, kainos rinkoje pakillo net 5–10 kartų. Tuo ne patenkinti gyventojai ēmė protestuoti, net organizuodami protesto mitingus, todėl dirbtinis kainų kėlimas buvo apribotas įstatymu. Litui sutvirtinti buvo įdėta daug pastangų, nes litu tvirtumu remiasi mūsų ekonominis savarankišumas, kuriuo pagrįsta mūsų politinė nepriklausomybė. Litas greitai užsitarnavo patikimos valiutos vardą ir netrukus tapo viena tvirčiausiai valiutų pasaulyje. Litas išliko tvirtas iki lemtinį 1940-ųjų, kai Lietuvą okupavo sovietai. 1941 metų kovo 25 dieną litą naudoti Lietuvoje uždrausta, o ji pakėtė okupanto rublis. Sovietų okupacija Lietuvoje užsitemė net 50 metų. 1990 metų kovo 11 dieną atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę vėl reikėjo savų pinigų. 1993 metų birželio 25 dieną sugrąžintas sovietų sutryptas litas išstumė rusišką rublį ir užėmės tvirtą poziciją sėkmingai veikia ir šiandien. 2012 metų Lietuvos litu 90-mečio proga UAB „Monetų namai“ išleido Juozo Zikaro kūrinį – auksinio litu repliką septynių tūkstančių tiražu.

K. STRAZDAS

Gyvenimo išbandymai

Pabaiga.

Pradžia Nr. 22

Sugrįžusi iš tremties, laikinai apsigyvenau pas tévelio jauniausiąjį brolį Justą Kapų gatvėje, kuris prieš karą gyveno su mumis Vaižganto gatvėje. Taupydama pinigus, į darbą eidavau pésčiomis, stebéjau atgimstančią Lietuvos gamtą. Savo kelyje pastebédavau kiekvieną pumpurėlį, kiekvieną žiedelį ir paukšteli – graži mūsų Lietuva! Kartą perėjus iš Laisvės alėją nuo Vytauto parko iki buvusios „Aušros“ gimnazijos, pašiurpau, kai nesutinkau né vieno pažistamo veido! Kur visi dingo? Prisiminiau, kai mes vaikščiojome čia su téveliu, jis nespėdavo sveikintis, o dabar aš neturėjau kam pasakyti „labas“... Vieni sušaudytini, kiti ištremti, laimingesni pabėgę į Vakarus. Nors nuo tų dienų prabėgo 18 metų, gyveno jau nauja karta.

Pradėjau ieškoti savo dokumentų, ėjau į archyvus, gimnaziją. Vis liepė ateiti po ménnesio, kol supratau, kad iš manęs laukė kyšio. Niekam jo nebuvo davusi, o be to, neturėjau iš ko duoti, nes atlyginimas buvo labai mažas.

Kartą darbovietėje radau perrištą paketelį. Jame buvo dokumentai ir kariškių nuotrauka, tarp jų buvo ir mano tévelis. J. Vildžiūnas bakstelėjo į tévelį ir pasakė, kad tai buvęs jo viršininkas ir labai geras žmogus. Atrodo, išvežtas, dar pridūrė. „Tai mano tévelis“, – tyliai ištariau.

Kitą dieną atėjusi į darbą radau naują chalatą. Viršininkas atsiprašė ir leido imti knygą į namus. „Aš maniau, kad esi rusė“, – pasakė.

Mano dėdė Justinas Papečkys pažinojo Kauno statybos tresto valdytoją B. Žintelį, tas padėjo įsidarbinti vienoje statybos valdyboje technike už 68 rublius. Darbovietė buvo Petrašiūnose, tad į darbą vaikščiojau dažniausiai per Ažuolyną, nes autobusui neturėjau pinigų. Sesuo Daina ištakėjo už Antano Petruškevičiaus. Statybinėse organizacijose dirbau iki pensijos. Kai Petrašiūnose baigė statyti trijų aukštų namą kontorai, toji utilpo į du aukštus, o trečiasis laikinai liko laisvas. Tresto valdytojas leido man viename kambaryje apsigyventi. Buvau laiminga... Nakčiame pastate likdavau viena, ilgai negalėdavau užmigti. Kaip pavydėdavau tiems, kurie gyveno mūsų namuose Vaižganto gatvėje! Namai

taip arti, tačiau man nepasiekiami. Aš, kaip benamis šuneslis, antrą kartą turėjau pradėti gyvenimą nuo adatos ir šauksto. Jau 1989 metais Kauno statybos tresto valdytojo A. Nekrošiaus pastangomis gavau 1600 rublių mamytės palaiką iš Jakutsko atvezimui. Juos parvežė Algimantas Marcinkevičius. Keturi cinkuoti karstai buvo plukdomi laivu, vežami traukiniu, kol po penkių savaičių konteineris pasiekė Lietuvą ir 1989 metų spalio 22-ają perlaidoti. Dabar šeši vienodi akmeniniai kryžiai stovi Karmėlavos kapinėse.

1989 metais man ir sesutei buvo grąžinti tévų nameliai Vaižganto gatvėje. Tačiau

tą gyvenime. Pagalseną lietuvišką tradiciją tévelis turėjoapti kunigu, tačiau tapo karininku ir valstybės žmogumi, nepriklausomos Lietuvos ministru... Buvo apdovanotas Lietuvos Respublikos ordinai, medaliais, dirbo teisininku. 1941 metų birželio 14-tą išvežtas į Uralo lagerius, gegužės mėnesį perkeltas į Sverdlovsko kalėjimą, ten 1942 metų lapkričio 4 dieną už tariamą antivalstybinę veiklą sušaudytas.

Daina Papečytė-Juškinė, šiuo metu su šeima gyvenanti tévų namuose Vaižganto gatvėje Kaune, prisimena, kad šeima ilgai negalėjo sužinoti, kas nutiko téveliui. Atgimimo pradžioje, 1989 metais, pagaliau gavo pažymą, kad Juozas Papečkys, 52 metų amžiaus, buvo sušaudytas. Motina taip ir nesužinojo apie vyro žūtį, nes mirė tremtyje Jakutske. Mirė iš bado ir išsekimo. Dukterims pasisekė iš tremties sugrįžti. Tod veltui Jūra klausė, už ką ir kodėl? Žiaurus okupantas, dangstydamasis šviesaus komunizmo rytuoju kūrimo lozungais siekė mus sunaikinti.

Sunaikinti tuos, kurie galėjo priešintis smurtui, kurie buvo pasirýžę kovoti. Papečkių šeima – motina ir dvi paauglės dukros – turėjo žūti už tai, kad jų tévelis Juozas Papečkys buvo pirmose gretose tų, kurie kovojo dėl Lietuvos valstybingumo atgavimo, sutvirtinimo.

Darbesimokydamas Maskvoje ir leisdamas „Lietuvos žinių“ laikraščio „Aušrinės“ literatūrinį priedą, Juozas Papečkys pasivadinės Juozo Rainio slapyvardžiu spausdinio eileraščius. Viename tarsi išpranašavo savo gyvenimo credo:

*Zinau, kad šioj jūroj
gyvenimo šalto
Vien sielvartų skausmas,
daugybė kančių,
Vien blaško banga tave
skardžiai iškelta,
Tai numestą vėl tarp
bedugnių kurčių.
Zinau, kad tos milžinės
vilnys – didžiausios
Vėl neša tollyn.. ir nėra
atvangos!
Aplink tik vanduo, tik tai
gelmės juodžiausios
Ir ką aš zinau, ar kuomet
jos sustos?!*

Jūra Papečytė-Katalynienė mirė 1998 metų kovo 19 dieną staiga sustojus širdžiai.

**Jūros PAPEČKYTĖS-
KATALYNIENĖS
prisiminimus spaudai
paruošė Stanislovas
ABROMAVIČIUS**

„Tikėjausi būti naudingas Lietuvai“

Žmonės nuo seno sako, jog kiekvienas iš mūsų esame savo likimo kalviai. Suprantama, daug priklauso nuo priimtinių dalykų, istorinių aplinkybių bei paprasčiausios sėkmės, tačiau, kaip bebūtų, gyvenimą reikia kurti pačiam.

Yra likimų, kurių tikrai nepavadinsi nei lengvais, nei paprastais. Juolab jei lematis lémė gyventi itin neramu, tragisku laikotarpiu. Toksyra buvusio tremtinio, dabar – profesoriaus Viliaus Židonio gyvenimas – sunkus, sudėtingas, kaip ir bet kurio tremtinio pilnas skriaudų ir neteisibės, tačiau labai įdomus ir turiningas.

V. Židonis gimė 1933 metų balandžio 26 dieną Meškalaukio kaime, netoli Joniškėlio, mokytojos Apolonijos Gumblevičiūtės ir ūkininko Juozo Židonio šeimoje. Pagarba mokslui, knygai, lietuviškam žodžiui šeimoje buvo puoselėjama iš kartos į kartą – V. Židonio senelis, Simonas Gumblevičius, buvo paskutinis Lietuvos knygnešys, išgyvenęs 93-ejus metus, už savo ypatingus nuopelnus tévynei 1931 metais pagerbtas valstybiniu apdovanojimu – Lietuvos nepriklausomybės 10 metų ir Vytauto Didžiojo medaliais. Knygnešys rūpinosi išmokslinti visus savo vaikus. Jauniausioji knygnešio duktė Apolonija Gumblevičiūtė-Židonienė, buvo ir pirmoji Viliaus mokytoja. Viliaus pažintis su technika prasidėjo taip pat namuose – tėvas turėjo įsigijęs traktorių, kurį reikėdavo remontuoti. Teko ir piemenauti, tačiau, vienam po kito gimus dar keturiems broliukams, Vilius vis dažniau piemens darbą iškeisda vo į žaisly konstravimą – mai-nais į vėjo malūnėlius ir kitokius įdomius žaislus broliai mielai ji pavaduodavo.

Ramus gyvenimas Lietuvoje baigėsi 1948 metų gegužės 21 dieną – Židonienė su vaikais buvo ištremta į Sibirą (Buriatiją, Užbaikalėje). Trėmimo laiku tévo nebuvo namie, todėl penkiolikmetis Vilius turėjo apti didelės šeimos maitintoju – miškakirčiu. Mokslus teko aplieisti net šešeriems metams. Vidurinį išsilavinimą V. Židonis įgijo tik vėliau, nors tam ir buvo didelių kliūčių – rizikuojant paklūti už grotų teko pabėgti iš darbo vietas negavus leidimo. 1955 metais per didelį vargą, galima sakyti – stebuklą, neturint net paso, tik tremtinio

pažymėjimą, jam pavyko ištoti į Tomsko geležinkelio inžinerių institutą. Vėliau tuometinio KPI rektorius K. Baršausko, globojusio tremtinius, dėka buvo perkeltas į Kauno politechnikos institutą (dabartinis Kauno technologijos universitetas), kurį baigė 1960 metais.

Studijų metais, žinomas, kad jo dėl tremties į aspirantūrą nepriimti, V. Židonis aktyviai dalyvavo studenčių mokslinės draugijos veikloje ir dar iki diplominio darbo gynimo paruošė technikos moksłų kandidato (dabar – daktaro) disertaciją, kurią sėkmingai apgynė 1962 metais. Vėliau habilituoto moksłų daktaro disertaciją teko parengti taip pat laisvalai-kiu, nes į tuometinę doktorantūrą tokiai disertacijai užbaigtai taip pat nebuvo priimtas, motyvuojant tuo, kad „diplomuotų tremtinii ir taip per daug“.

Sėkmė tremtinui vis dėlto ir toliau nenorėjo šypsotis – vos metus po baigimo pagal paskyrimą padirbęs Kauno automatizacijos priemonių gamykloje, V. Židonis KGB organų buvo paprašytas išvykti iš Kauno, nes neturėjotei-sės gyventi didžiuosiuose Lietuvos miestuose. 1961 metais jis su šeima iškūrė Marijampolę (tuometiniame Kapsuke). Čia dirbo Kapsuko maisto pramonės automatu gamyklos Specialaus konstravimo biuro vyriausiuoju inžinieriumi. Ataklai dirbant pasirodė pirmieji rezultatai: 1965 metais novatorių parodoje jam buvo įteiktas aukso medalis, o 1967-aisiais – Lietuvos išradėjų salono didysis prizas „Eureka – 67“. Tai buvo pirmasis tokis apdovanojimas Lietuvoje.

1968-aisiais, pradėjus dirbtį Kauno politechnikos institute, V. Židonis iniciatyva ir pastangomis buvo įkurta įpakuavimo automatu laboratorija, kurioje minėti automatai buvo ne tik sukuriami, bet ir pagaminami, išbandomi bei paruošiama techninė dokumentacija jų serijinei gamybbai. Tokios struktūros nebuvo nė vienoje iš 987 Sovietų sąjungos aukštųjų mokyklų. Vis dėlto, nepaisant itin sėkmingo beinašaus darbo, perkelėlioka metų davusio valstybei šimtų milijonų ekonominį efektą, dėl konflikto su tuometiniu švietimo ir mokslo ministru H. Zabuliu, V. Židonis laboratorijai vadovauti atsisakė.

(keliamas į 8 psl.)

Jūra Papečytė prie tévelio namų Vaižgantė to gatvėje Kaune, 1938 metai

Teklė Papečienė su agromonomu Klemensu Papečkiu sodyna obelaitės prie savo namų, 1938 metai

Aidint gedulo varpams piešême vilties gėlę

Jau aštuntą dešimtmetį Lietuva gydo žaizdas, kurias paliko brutali sovietinės okupacijos pradžia – masiniai trėmimai į Sibiro tolymas, lagierius ir gulagus. Gydo – neišgydo. Per daug skaudi buvo tojų atskirtis nuo Tėvynės, per daug netekties randų, žiaurios ir klastingos Stalino bei jo padėjėjų sumanytos užmačios – Lietuvoje sunaikinti Lietuvą.

Prisiminti šio genocido pradžią – 1941-ųjų birželio 14-ąją, vadinamą Gedulą ir Vilties diena, Jonavoje šalia paminklo rezistencijos aukoms vėl rinkosi buvę politiniai kalinių, tremtiniai, ant Neries kranto būriavosi jų artimieji.

Mitingo pradžioje Kultūros centro atstovai, Vaikų globos namų auklėtiniai pakvietė į gražią akciją – nupiešti ant lentos su prikaltais batais, simbolizuojančiais ilgą kelionę, Viltį. Buvusi tremtinė Ona Vaitkevičienė, brūkštėlėjusi keletą juodų štrichų, nupiešė pašvirusį kryželį, kokie sutinkami Sibiro platybėse. Jonavos rajono savivaldybės mero vaduotojas Vytautas Venckūnas raudona spalva nupiešė širdį ir saulę, kiti – gėlių. Netrukus išryškėjo spalvinga kompozicija skausmo, slėpinčio viltį, tema.

Padėtos gėlių puokštės prie paminklo rezistencijos aukoms, sustingta tylos minutėje, ištarti vėju nuskridę viltingi žodžiai. Čia pat sustojęs Jonavos buvusių tremtinų choras „Viltis“ užtraukė jautriaujas sirdies stygas virpinančias dainas. „Jei ne auksinė vasara, ne mėlynos vosilkos, nebūtume atejė čia, kur slenka dienos pilkos...“ – nuskambėjo paneriais.

„1941 metų birželio 14-osios 3 valandą nakties prasidėjo košmaras, kuris ir dabar ženklina tautiečių likimus. Tie, kurie išliko, tebesaugo viltį, puoselėja patriotiškumą. Lietuva, pasirinkusi nepriklausomybės kelią, rodo, kad toji auka – ne veltui. Sugokite sveikatą, ne visi darbų dar baigti, misija tėsiasi“, – kreipėsi į susirinkusiuosius V. Venckūnas.

„Pirmoji tremtis buvo ypač balsi. Žmonės nebuvu pasiruošę, vėliau atskirtos šeimos, dalis nusiūsta net prie Laptevų jūros, kur neaugojakia augmenija. O kiek vaikų,

senelių mirė pakeliui, ne visi dar įvardyti, ne visi suskaičiuoti. Dabar manoma, kad kartu su emigrantais, sunaikintais žydais, partizanais Lietuva tada neteko 1 milijono 200 tūkstančių gyventojų“, – priminė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos Jonavos filialo pirminkė Veronika Gabužienė.

„Ši diena liks istorijoje net tada, kai mūsų nebus. Kremlius buvo uždraudės tarti Lie-

dekanas Audrius Mikitiukas dar kartą paprašė pasimelsti už represinės politikos aukas ir pakvietė pamästyti, kas vis dėlto yra tikrosios vertybės. Ne paslapčis, anot jo, dalis tų išgyventų košmarų buvo pačių lietuvių parsidavimo vaišius. Išties juk pirmiau nei išgirdome apie Stalino ar Berijos nurodymus, girdėjome, jog kažkas stengėsi įtikti okupantams, kažkas kažkam pavydėjo žemės rėžio ar gra-

Atminimo akimirka: gėlės, žvakucių ugnelės prie paminklo rezistencijos aukoms

Valerijaus Buklajevo nuotr.
tuvos vardą, bet vėlesni dešimtmečiai užgrūdino tautą, išugdė troškimą išlikti. Ir jei atkurtas valstybingumas prasosi būti kai kur pataisomas, tai – ne nuodėmė. Gal turėtume daugiau dėmesio skirti jaunimui (juk ir šiandien jo čia nematome), kitaip mūsų pilietinė ir kultūrinė veikla neturės prasmės“, – samprotavo politikas, Jonavos krašto šviesuolis Edmundas Simaitis.

„1941–1952 m. atsisveikinus į čia su Tėvynė tremtinii atminimui“, – byloja memorialinė lenta Jonavos geležinkelio stotyje. Būtent čia, šiam perone, suvarydavo šimtus žmonių iš Kauno, Ukmergės, Jonavos krašto į gyvulinius vagonus ir pasiūsdavo nežmoniškiems kentėjimams. Tai neįmanoma suskaičiuoti, aprašyti, belieka tik raudose apraudoti, dainose išdainuoti.

„Ne pinigai suteikia žmogui laimės. Gal jaunimas tai supras ir sugriž iš užsienių, paskirs savo žinias, gebėjimus Lietuvai“, – guodėsi ir kitus tarsi guodė V. Gabužienė. Prasmingai nuskambėjo mokytojos Vitalijos Jankauskienės sukurtas ir pačios perskaitytas eilėraštis.

Vėliau susimastymo valandai visi susitelkė kapinėse stūksančioje koplyčioje. Čia šv. Mišias aukoja klebonas

Marius GLINSKAS

Paminėjome pirmąsias 1863 metų sukilimo kautynes

Jos įvyko 1863 metų vasario 2 dieną prie Čistos Rudos kaimo (Sasnavos seniūnija, Marijampolės savivaldybė), tuomet priklausiusio Augustavo gubernijai.

Šio krašto sukilimo centras buvo Antanavo dvaras (dabar Kazlų Rūdos savivaldybė). Prieš kautynes dvare sausio 30 dieną įvyko svarbus pasitarimas. Jame dalyvavo ir Lenkijos atstovas, Augustavo vaivada. I šią vietovę sukilėlių būrį (apie 200 dalyvių) atvedė mokytojas Žukauskas. Sukilėliams vadovavo Karolis Jastržemskis, Krošnos palivarko valdytojas. Sukilėliai buvo ginkluoti medžiokliniais šautuvais, durklais (prie ilgos rankenos pritvirtintais ištiesintais dalgiais), ilgais peiliiais. Po kiekvieno šūvio šautuvus tekėdavo užtaisyti, caro reguliariosios kariuomenės kareiviai tai atlkdavo greičiau.

Sukilėliai turėjo savo virtvę. Su jais buvo teisėjas. Jonuospredžiu buvo kariami aršiausiai caro valdžios pareigūnai, išdavikai.

Sukilėliai mūšiui išsirikiau prie Šilakoko miško. I mišką rėmėsi dešinysis ir kairysis sukilėlių būrio sparnai, centras buvo sutankintas. Juos atakavo reguliariosios caro kariuomenės dalinys (vadas generolas majoras Suchodolskis). Atakoje dalyvavo ir kavalerija, buvo ir Dono kazokų. Kareiviai stengėsi apieiti sukilėlius atkirsti jiems atsitraukimo į mišką kelius. Jeigu tai būtų pavykę, sukilėlių būrys būtų sunaikintas. Bet nepavyko, didesnė sukilėlių dalis pasitraukė į mišką.

Sukilėliams pavyko vos vieną kartą išsauti į puolancius kareivius, kurių ugnis buvo efektyvesnė. Sukilėlių būrys patyrė rimtų nuostolių, žuvo 30, o pagal laikraštį „Kurjer Wilenski“ – 40 kovojo. Pagal archyvinius duomenis žuvo du kareiviai, šeši buvo sužeisti. Tokie menki nuostoliai kelia abejonių. Rusų karinė vadovybė visuomet stengėsi oficialiuose pranešimuose smarkiai sumažinti savuosius ir išpūsti prieš nuostolius.

Žuvę sukilėliai buvo palaidoti Gavaltuvos ir Ažuolų Būdos kapinėse.

Kareiviams po mūšio atiteko 25 šautuvai, du kardai,

špaga ir dalgis, taip pat trys vežimai parako. Žymiausiai Suvalkijos sukilėlių būriai: Špoko, Povilo Suzino, Tele-sforo Nešakočio, Bronislovo Radžišausko. Mikalojus Akelaitis rašė atsišaukimus, kviečiančius prisidėti prie sukilimo, lietuvių ir lenkų kalbomis. Suvalkijoje buvo leidžiamas laikraštis „Žinios apie mūsų karą su maskoliais“, išleista net 15 800 egzempliorių. Marijampolėje buvo organizuota „Vals tiečių sargyba“, besirūpi nanti sukilimo ir sukilėlių reikalaus, teikianti pagalbą.

Sukilimas buvo nemenko masto. Daugiausia kautynių buvo Kauno gubernijoje – 178, Suvalkijoje (dalies Augustavo gubernijoje) – 62. Lenkijoje sukilimas nebuvu toks masinis kaip Lietuvoje. Pavyzdžiu, Lenkijos vals tiečiai beveik nedalyvavo sukilime, o Lietuvoje aktyviai sukilime dalyvavo Žemaitijos ir Panevėžio vieto vių valstiečiai. Lietuvoje tiek „raudonųjų“, tiek „baltojų“ srovių atstovų tikslai beveik sutapo: siekti visiškos Nepriklausomybės nuo carinės Rusijos. Valstybė turi būti atkurta su 1772 metų (iki pirmojo padalijimo) sienomis. Per 124 metus kiekviena lietuvių ir lenkų karta sukildavo prieš carinės Rusijos jungą: 1794 metų – Kosciuškos, 1831 ir 1863 metų sukilimai. Tai byloja apie nenumaldomą tautų laisvės ir Nepriklausomybės sieki. Sie herojiski sukilimai – trys mūsų dramatiškos istorijos perlai.

Gegužės 17 dieną Čistoje Rudoje gausiai susirinkus apylinkių žmonėms buvo iškilmingai paminėtas pirmasis 1863 metų sukilimo mūšis. Renginį organizavo Marijampolės savivaldybės Sasnavos seniūnė Nijolė Smilgienė. Jos iniciatyva buvo pastatytas paminklinis akmuo mūšiui atminti. Jį pašventino kuni gas Vidmantas Striokas. Saliliutavo Marijampolės Logistikos dalinio kariai. Dainavo pagyvenusiu žmonių choras iš Marijampolės. Pagrindinių pranešimų skaitė Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus atstovas istorikas Jonas Gustaitis.

Algimantas LELEŠIUS

Vytautas Juodsnukis

1926–2013

Gimė Šilavoto valsč. Švenčiaviškio k. Baigės šešis pradžios mokyklos skyrius, 1941–1944 m. mokėsi Prienų „Žiburio“ gimnazijoje. 1944 m. rudenį pradėjo dirbtį Šilavoto valsčiuje. 1945 m., suaktyvėjus Lietuvos partizanų kovai prieš Rytų okupantus, tapo partizanų ryšininku. 1946 m. kovo 21 d. areštuotas ir Marijampolės apskrities NKVD būstineje tardytas ir žiauriai kankintas Vytautas, trūkstant įkalčių, buvo paleistas.

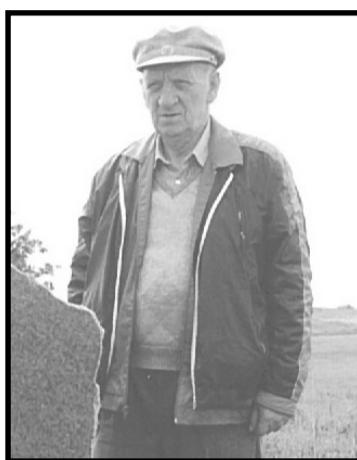
Grįžęs į laisvę Vytautas Juodsnukis tapo Geležinio Vilko rinktinės rezervo partizanu ryšininku Simuku. Su rinktinės vadu Tigru bendravo iki jo žūties – 1949 m. liepos 23 d.

1948 m. Prienų apskrities MGB čekistai Juodsnukį šeimai sekti užvedė agentūrinę bylą kodiniu pavadinimu „Laukiantieji“. Vytautas buvo suimtas ir 1950 m. vasarį „troikos“

nuteistas 10 metų. Kalėjo Vorkutos lageriuose. 1955 m. liepos 16 d. grįžo į Lietuvą.

1956–1962 m. dirbo Kauно miesto Gatvių apšvietimo skyriuje, 1962–1963 m. – techniku 14-oje namų valdyboje, 1964–1966 m. – 14-oje žemės darbų mechanizacijos valdyboje. 1966–1969 m. Kauno politechnikume įgijęs techniko statybininko kvalifikaciją, iki 1982 m. dirbo 14-oje žemės darbų mechanizacijos valdyboje darbų vykdymu. 1982–1990 m. – Kauno autokelių valdyboje meistrui.

Išėjęs į pensiją Vytautas savo jėgas ir sugebėjimus skyrė partizanų kruvinų kautynių su Rytų okupantais tyrimėjimui. Sukaupės tų dienų įvykių liudininkų ir buvusių partizanų pasakojimus, išlikusius dokumentus bei LGGRTC archyvuose rastą SSRS NKVD, MGB ir KGB medžiagą, Vytautas Juodsnukis parašė knygą „Suvalkijos partizanų takais“. Lietuvos

Pro memoria

politinių kalinių ir tremtiniių sąjunga šios knygos 1-ają dalį išleido 2000 m., o 2-ają – 2011 m.

Apdovanotas LPKTS 1-ojo laipsnio žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“.

Palaidotas Prienų r. Šilavoto kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė žmoną, bendražygius, artimuosius.

LPKTS valdybos pirmmininko pavaduotojas Antanas Lukša, „Tremtinio“ redakcija

ILSĘKITĖS RAMYBĖJE**Juozas Bičkūnas**

1917–2013

Gimė Pakruojo r. Steigvilių k. ūkininkų šeimoje. 1944 m. Lietuvos laisvės armijos „Vanagų“ Darbėnų kuopos 2 būrio vadas. Politinis kalintas, tremtinys. Grįžęs iš tremties baigė Klaipėdos pedagoginių institutą. Dirbo mokytoju. Sukūrė šeimą, užaugino du sūnus. Dalyavo patriotinėje veikloje. Buvo atkurtos Lietuvos laisvės armijos sąjungos narys.

Palaidotės Panėvėžio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė sūnus su šeimomis.

Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sąjunga

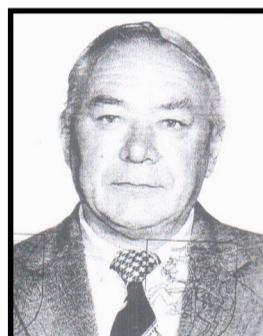
Salomėja Grigaitienė

1928–2013

Gimė Rudžių k. Žaliosios valsč. Vilkiškio aps. ūkininkų šeimoje. 1948 m. su šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Mansko r. Anastasino k. Dirbo miško ruošos darbus. Tremtyje palaidojusi du sūnus ir mama, 1958 m. grįžo į Lietuvą. Apsigynė teviškėje, vėliau persikelė į Suduvos k. Uoliai talkino Tauro apygardos partizanų vardyno „Ištark mano vardą“ sudarytojams. Paraše tremties prisiminimus į knygą „Mes sugrižome“. Palaidota Didvyžių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė artimuosius.

Buvę Anastasino kaimo tremtiniai

Vytautas Pajaujis

1932–2013

Gimė Šarkiškių k., Simno valsč., Alytaus aps., ūkininkų šeimoje. 1949 m. areštuotas. Nuteistas 25 m. kalėti ir 5 m. tremties. Kalėjo Mordovijos, Omsko lageriuose, vėliau perkeltas į tremtį Čeremchovo r. Irkutsko sr. 1957 m. sukūrė šeimą su bendražyge tremtine Stase Pašukonyte. Užaugino dukterį ir sūnų. 1969 m. grįžo į Lietuvą, apsigynė Alytuje, dirbo šaltkalviu.

Palaidotės Alytaus kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė žmoną, dukterį, sūnų ir artimuosius.

LPKTS Alytaus filialas

Skelbimas**Valstybės dienos minėjimas Kaune**

Liepos 6 d. (šeštadienį) 10 val. sv. Mišios Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje.

12 val. Vyčio Kryžiaus ordino vėliavos pakėlimo ceremonija Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje. Gėlių padėjimas prie Laisvės paminklo ir Nežinomo kario kapo.

16 val. Vyčio Kryžiaus ordino vėliavos nuleidimo ceremonija Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

17.45 val. Varpu muzikos koncertas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

18 val. iškilminga gėlių padėjimo ceremonija Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje. Koncertuos Vytauto Didžiojo universiteto Muzikos akademijos studentai.

Malonai kviečiamės dalyvauti.

Vytauto Didžiojo karo muziejus (K. Donelaičio g. 64, Kaunas, tel.: (8 37) 320 939) malonai kviečia aplankyti „Lituania“ memorialinę ekspoziciją, supažindinantią su lietuvių lakūnų Stepono Dariaus ir Stasio Girėno transatlantiniu skrydžiu, šio skrydžio vieta pasaulio ir Lietuvos aviacijos istorijoje; ekspoziciją „Lietuvos kariuomenė 1920–1940 m.“, kurioje pristatoma meto karinė vadovybė, kariuomenės rūšys ir sukarinta organizacija Šaulių sąjunga, jų raida ir vystymasis; iki liepos 15 d. veikiančias parodas: Lietuvos jūrų muziejaus parodą „Klaipėdos burinis laivynas“ bei profesoriaus Prano Griušio vieno paveikslą parodą „Karų šunys“.

**Lietuva
pirmininkauja
ES Tarybai***(atkelta iš 2 psl.)*

Liepos 1-oji – svarbi diena ne tik Lietuvai. Šią dieną oficialiai naujaja ES nare tapo Kroatija, o Bendrija išsiplėtė iki 28 šalių narių. Kroatiją, tapusia naujaja ES nare, pasveikino ir Prezidentė Dalia Grybauskaitė. Ji liepos 1-ają Zagrebe kartu su ES vadovais dalyvavo Kroatijos įstojimo į Bendriją iškilmėse.

Pirmininkaudama ES Tarybai Lietuva dėmesį sutelks į tris pagrindinius tikslus – patikimos, augančios ir atviros Europos kūrimą. Lietuva toliau sieksi stiprinti finansinių stabilumą, tės darbą kuriant Bankų sąjungą ir įgyvendinant naujas ekonominio valdymo taisykles. Europos ekonominį ir socialinį modelį sustiprins tolesnė bendrosios rinkos integracija, įskaitant energetiką, dėmesys skaitmeninei darbotvarkei ir priemonės, skirtos geresnėms įdarbinimo, ypač jaunimo, gal-

mybėms. Lietuva skatins glaudesnę ES ir jos Rytų partnerių integraciją, tolesnį plėtros procesą, laisvą prekybą su strateginiais partneriais ir efektyviai ES išorės sienu kontrole.

Lietuva turės dirbtį prie 560 ES darbotvarkės klausimų. Šalia kasdieninės ES teisėkūros darbotvarkės prisidės tik kartą per 7 metus pirmininkaujančioms šalims tenkanti užduotis – kelios dešimtys ES teisės aktų, susijusiu su ES daugiaumečio biudžeto (2014–2020) įgyvendinimu. Lietuva taip pat turės rasti sutarimą dėl metinio ES biudžeto 2014-iesiems.

2012–2014 metų laikotarpiu iš valstybės biudžeto Lietuvos pirmininkavimui ES Tarybai skirta 214 mln. litų. Lietuvos pirmininkavimo biudžetas yra vienas iš mažiausių, panašaus dydžio, kaip Arijos, Kipro, Slovėnijos ir kitų taupiausiai pirmininkav-

sių šalių. Planuojama, kad per Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai pusmetį šalyje apsilankys apie 30 tūkst. svečių.

Vienas iš svarbiausių Lietuvoje vyksiančių pirmininkavimo renginių įvyks lapkričio 28–29 d. – tai ES ir Rytų Partnerystės šalių vadovų susitikimas. Jame laukiamas ES lyderių ir Rytų Partnerystės valstybių vadovų. Susitikime siekiama poslinkio sprendžiant svarbius ES ir Rytų partnerystės valstybių bendradarbiavimo klausimus.

**Parengta pagal
www.EU2013.LT
informaciją**

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

TremtinysLPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sask. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.**Redaktorė**

Jolita Navickienė

Redakcija:Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė,
Rasa Duobaitė-Bumbulienė**Mūsų adresas:** Laisvės al. 39,

LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.**El. paštas:**

tremtinys@zebra.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos**netekėjų atspindžiai“ remia**

„Spausdino spaustuvė UAB

„Rinkos aikštė“, Josvainių g. 41,

Kėdainiai

Offsetinė spauda 2 sp. lankai.

SPAUDOS,

RADIO IR

TELEVIZIJOS

RĒMIMO

FONDAS

Kaina 2 Lt

Tiražas 2370. Užs. Nr.

„Tikėjausi būti naudingas Lietuvai“

(atkelta iš 5 psl.)

Visgi gyvenimo kelias navedė į Klaipėdą – nuo 1976 iki 1991 metų V. Židonis vadovavo KPI Klaipėdos fakulteto Mechaninių disciplinų katedrai. Pats sunkiai prasiskyneš keliai į mokslo aukštumas, jis parengė 21 mokslo daktarę (tarp kurių šiandien penki habilituoti daktarai, profesoriai), 70 išradėjų (pats yra 150 išradimų autorius), sukūrė fasavimo automatu konstravimo teorinius pagrindus, paraše apie 140 mokslo ir mokslo populiarinimo straipsnių, yra išleidęs dvi mokslo knygas (dar dvieju – bendra-autorius); 1982 metais jam paskirta Valstybinė premija.

Atkūrus nepriklausomybę Lietuvoje, 1991 metais, iškart po Sausio 13-osios ižykių, profesorius Vilnius Židonis buvo pakviestas dirbtį trečiosios Lietuvos Vyriausybės materialinių išteklių ministru. Tuo metu vienės svarbiausių dalykų buvo jau pradėta ekonominė reforma, reikėjo pereiti prie liberaliosios rinkos ekonomikos, bet svarbiausia – reforma buvo vienintelis būdas įveikti Rusijos ekonominę ir medžiaginę blokadą. Tuometinis premjeras Gediminas Vagnorius prisimena, kad V. Židonis atėjo į Vyriausybę labai sudėtingu Lietuvai laikotarpiu, kai darbas joje nebuvo nei lengvas, nei populiarus. Nors Lietuva jau buvo nepriklausoma, tačiau reikėjo ją atkurti realiai: pereiti prie naujos tvarkos, naujai sutvarkyti mokesčių sistemą. G. Vagnorius atsiliepia apie V. Židonių kaip apie labai dalykišką, konkretų ir ūkišką žmogų, gebantį orientuotis situacijoje ir realiai organizuoti ministerijos bei jai pavaldžių institucijų darbą.

Paklausus, kodėl jis, išradėjas, ryžosi tapti ministru, V. Židonis aiškina, jog tai buvo vieta, kur buvo galima realizuoti Lietuvos žmonių idėjas Tėvynės labui. Pasak jo, ši galimybė jam atrodė svarbesnė už savų idėjų įkūnijimą. „Tikėjausi būti naudingas Lietuvai“, – sako jis.

Baigęs darbą Vyriausybėje prof. V. Židonis i Klaipėdos universitetą nebegržo. Jis patraukė idėja, gimusi dar 1990-aisiais, Lietuvos ekonominės blokados metu – spręsti alternatyviosios energetikos problemas, siekiant gyventojų namų bei įmonių patalpoms šildyti panaudoti pigiausius vietinius energijos šaltinius: medienos drožles, pjuvėnas, malkas, durpes, šiaudus. V. Židonio įsteigta UAB „Slengei“ kūrė ir gaminio originalius šildymo įrenginius: saulės kolektorių patalpoms ar vandeniu šildyti, katilus, krosnis.

Tenka tik apgailestauti, jog prieš keletą metų V. Židonio įmonė savo produkciją gaminti nustojė. Pats profesorius sako,

Nuo Meškalaukio piemens iki AKADEMIKO

BIOGRAFINĖ APYBRAIŽA APIE PROFESORIŪ VILIJU ŽIDONI

jog pagal Lietuvos veikiančius verslui nepalankius įstatymus bet ką gaminti yra paprasčiausiai nuostolina. Vis dėlto jis nenuleidžia rankų, tikėdamasis, jog galbūt bent ateityje valdininkai atsiipeikės – profesorius skelbia straipsnius spaudoje, rašo Vyriausybei, Prezidentūrai, kitoms institucijoms, nepavargdamas aiškinti, kokią naują valstybei duotų verslo skatinimas. Profesorius teikia konkrečius pasiūlymus, kaip paskatinti naujų darbo vietų steigimą, mokesčių į valstybės biudžetą surinkimą, bedarbių skaičiaus mažinimą. Mokesčių didinimas, sako jis, žlugdo verslininkus. Iš užburto rato galima išeiti didinant valstybės pajamas iš verslo plėrimo, o verslui skatinti reikiėtu panaudoti dalį lėšų, kurios mokesčių pavidalu būtų gaunamos iš nauju darbo vietų.

Slengiuose 2001-ųjų gruodžio 28-ąjį V. Židonis įkūrė ir Lietuvos taikomųjų mokslo akademiją (LTMA) buvo išrinktas akademijos prezentu. Steigdami visuomeninę organizaciją LTMA mokslininkai įstatoose nurodė, kad pagrindinis akademijos tikslas – skatinti mokslininkus dirbtį tokius darbus, kurių būtų reikalingi ir pritaikomi Lietuvos ūkyje.

Vis dėlto ilgametis išradėjas konstruktorius negali apsieiti be savo mėgiamiausio darbo – išradybinės veiklos. Profesorius Vilnius Židonis su savo įmonės darbuotojais sukūrė naują originalią degiklio technologiją. Patentą įsigijo bendrovė „Bokaitra“. Lietuvos pramonininkų konfederacijos konkurse „Lietuvos metų gaminys – 2012“ universalus granulinis katilas, kuriame panaudotas minėtas išradimas, įvertintas aukso medaliu. Tokiu būdu V. Židonis, šiemet sutikęs 80 metų jubiliejų, sėkmingai tėsia darbinę karjerą – 65-uosių savo mokslinės ir kūrybinės veiklos metus.

Apie šioneeilinio likimo žmogaus gyvenimą leidykla „Kaledorius“ išleido knygą – biografinę apybraižą „Nuo Meškalaukio piemens iki akademiko“.

Violeta ŽIDONYTĖ

Televizijos programa

Liepos 8–14 d.

LRT

Pirmadienis, liepos 08 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 Emigrantai (k.). 10.00 Stilius. Gyvenimas (k.). 11.00 LRT vasaros studija. 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Rytos suktinissu Z. Kelmickaitė (k.). 14.00 Žinios. 14.20 Laba diena, Lietuva. 15.00 LRT radijo žinios. 15.10 „Puaro“. Ser. 17.15 „Kobra 11“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Longino ietis“. Ser. 19.45 Nacionalinė paieškų tarnyba. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 „Rojus Lietuvoj“. Ser. 21.30 Emigrantai. Pertr.- 22.00 Perlas. 22.30 „Apokalipsė. Antrasis pasaulinis karas“. Dok. 23.30 Vakaro žinios. 23.45 „Puaro“ (k.).

Antradienis, liepos 09 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 Emigrantai (k.). 10.00 „Longino ietis“ (k.). 11.00 LRT vasaros studija. 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Bėdų turgus (k.). 14.00 Žinios. 14.20 Laba diena, Lietuva. 15.00 LRT radijo žinios. 15.10 „Puaro“. Ser. 17.15 „Kobra 11“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Longino ietis“. Ser. 19.45 Nacionalinė paieškų tarnyba. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 „Rojus Lietuvoj“. Ser. 21.30 Emigrantai. Pertr.- 22.00 Perlas. 22.30 „Apokalipsė. Antrasis pasaulinis karas“. Dok. 23.30 Vakaro žinios. 23.45 „Puaro“ (k.).

Trečiadienis, liepos 10 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 Emigrantai (k.). 10.00 „Longino ietis“ (k.). 11.00 LRT vasaros studija. 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Bėdų turgus (k.). 14.00 Žinios. 14.20 Laba diena, Lietuva. 15.00 LRT radijo žinios. 15.10 „Puaro“. Ser. 17.15 „Kobra 11“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Longino ietis“. Ser. 19.45 Stilius. Namai. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 „Rojus Lietuvoj“. Ser. 21.30 Ižvalgos. Pertr.- 22.00 Perlas. 22.30 KINFO. 23.00 „I gamtą“. Dok. 23.30 Vakaro žinios. 23.45 „Puaro“ (k.).

Ketvirtadienis, liepos 11 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 Emigrantai (k.). 10.00 „Longino ietis“ (k.). 11.00 LRT vasaros studija. 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Emigrantai (k.). 14.00 Žinios. 14.20 Laba diena, Lietuva. 15.00 LRT radijo žinios. 15.10 „Puaro“. Ser. 17.15 „Kobra 11“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.30 Nacionalinė paieškų tarnyba. 19.45 Stilius. Veidai. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Mūsų dienos - kaip šventė. Pertr.- 22.00 Perlas. 22.30 Legendos. 23.30 Vakaro žinios. 23.45 „Puaro“ (k.).

Pentadienis, liepos 12 d.

6.00 Labas rytas, Lietuva. 9.00 Emigrantai (k.). 10.00 Rytos suktinissu Z. Kelmickaitė (k.). 11.00 LRT vasaros studija. 12.00 „Namelis prerijose“. Ser. 13.00 Emigrantai (k.). 14.00 Žinios. 14.20 Laba diena, Lietuva. 15.00 LRT radijo žinios. 15.10 „Puaro“. Ser. 17.15 „Kobra 11“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Longino ietis“. Ser. 19.45 „Frosto prisilietimas“. Ser. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Duokim garo! Pertr.- 22.00 Perlas. 23.00 „Puaro“ (k.). 1.00 A. Orlovos koncertas Kotrynos bažnyčioje.

Šeštadienis, liepos 13 d.

6.00 Stilius. Namai (k.). 6.35 Stilius. Veidai (k.). 7.15 Nacionalinė paieškų tarnyba (k.). 8.30 Gimtoji žemė. 9.00 Animacija. 10.00 Gustavo enciklopedija. 10.30 Rytos suktinissu Z. Kelmickaitė. 11.30 Mūsų miestelai. Naujamiestis. 1d. 12.30 Keliaujantiems lėtais M. Starkumi. 13.00 „Pienas“. Dok. f. 2012. Kanada, JAV. 14.00 „Mis Marpl. Paskelbta žmogžudystė“. Ser. 16.00 Žinios. 16.10 Sveikinimų koncertas. 18.30 „Frosto prisilietimas“. Ser. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Festivalis „Benai, plaukiam į Nidą“. 3d. 23.00 „Raudonoji uola“. Karinis veiksmo f. 2008. Kinija.

Sekmadienis, liepos 14 d.

6.00 Emigrantai (k.). 7.00 Rytos suktinissu Z. Kelmickaitė (k.). 8.00 Girių horizontai. 8.30 Kaimo akademija. 9.00 Animacija. 10.00 Gustavo enciklopedija. 10.30 Rytos suktinissu Z. Kelmickaitė. 11.30 Mūsų miestelai. Naujamiestis. 1d. 12.30 Keliaujantiems lėtais M. Starkumi. 13.00 „Pienas“. Dok. f. 2012. Kanada, JAV. 14.00 „Mis Marpl. Paskelbta žmogžudystė“. Ser. 16.00 Žinios. 16.10 Sveikinimų koncertas. 18.30 „Frosto prisilietimas“. Ser. 20.25 Perlas. 20.30 Panorama. 21.00 Festivalis „Benai, plaukiam į Nidą“. 3d. 23.00 „Raudonoji uola“. Karinis veiksmo f. 2008. Kinija.

Šeštadienis

LRT kultūra

Pirmadienis

8.00 Gustavo enciklopedija. 8.30 Keliaukim! 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Benai, plaukiam į Nidą-2011. (k.). 13.20 Moljeras „Skapeno klastos“ TV spektaklis. 15.00 Pagauk kampaną (k.). 15.30 Kai aš mažas buvau (k.). 16.15 Žinios (k.). 16.35 Laba diena, Lietuva (k.). 17.15 Vizijos ir tikrovė. Žemaitijos dvareliai XIX a. Lietuvoje. 18.00 Kultūrų kryžkelė. Trembita. 18.15 Svečių ekspresas. 18.45 Improvizacijos ir parodijos meistras R. Karvelis. 19.35 „Prisiminimai apie Šerloką Holmsą“. Ser. 21.20 Legendos. 22.00 „Rygos kariai“. Istorinius f. 2007. Latvija. 0.00 Panorama (k.). 0.30 Koncertas „Opera atsiveria Valdovų rūmuose“ (k.).

Antradienis

8.00 Tele bim-bam. 8.30 Laiko ženklai (k.). 09.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Vienos filharmonijos simfoninio orkestro koncertas (k.). 13.00 Kultūra. Dirigentas S. Sondeckis. 13.15 „Gyvenimas pagal uošvius“. Ser. 14.00 Mūsų miestelai. Kernavė. 14.50 Koncertas „Opera atsiveria Valdovų rūmuose“ (k.). 16.15 Žinios (k.). 16.35 Laba diena, Lietuva (k.). 17.15 Kelionė į būtų laiką. Nuo vaidyklės iki valstybės teatro. 18.00 Kultūrų kryžkelė. Vilniaus albumas. 18.15 Gimtoji žemė. 18.45 Septynios Kauno dienos. 19.25 Mes turistai. 19.45 Pašėlės gegužis. 20.15 „Šnipai“. Ser. 21.10 „Apie teisę“. Dok. 21.30 „Raudonmedžio rojus“. Ser. 23.00 „Kankinimai“. Dok. 0.00 Panorama (k.). 0.30 Svečių ekspresas. 0.55 Pagauk kampaną (k.).

Trečiadienis

8.00 Animacija. 8.30 Gimtoji žemė. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 „Kankinimai“ (k.). 12.30 Fotografijos istorija arba istorija fotografijoje. Sovietmečio fotografija. 13.00 „Apie teisę“ (k.). 13.15 „Šnipai“ (k.). 14.10 Septynios Kauno dienos. 14.50 Valdovų rūmų atidarymo iškilmes (k.). 16.15 Žinios (k.). 16.35 Laba diena, Lietuva (k.). 17.15 Laiko portretai. Operos magija. Penki požiūriai. 18.00 Kultūrų kryžkelė. Rusų gatvė. 18.15 Girių horizontai. 18.45 Emigrantai. 19.30 Lyderiai. 20.15 „Svetimi“. 1961. Vaid.f. 21.30 „Karalienė Morta“. Videospektaklis (k.). 22.15 Elito kinas: „Pakeliui“. Drama. 2010. Bosnija ir Hercegovina, Austrija, Vokietija, Kroatija. 0.00 Panorama (k.). 0.30 Vilniaus festivalis 2011. Nino Rota ir kino pasaulyo muzika (k.).

Ketvirtadienis

8.00 Gustavo enciklopedija. 8.30 Girių horizontai. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Mes turistai (k.). 12.15 Pašėlės gegužis (k.). 12.20 Laiko ženklai (k.). 12.50 Fotografijos istorija arba istorija fotografijoje (k.). 13.15 „Gyvenimas pagal uošvius“. Ser. 14.05 „Karalienė Morta“. Videospektaklis (k.). 14.45 Vizijos ir tikrovė (k.). 15.30 Kelionė į būtų laiką (k.). 16.15 Žinios (k.). 16.35 Laba diena, Lietuva (k.). 17.15 Be pykčio. 18.00 Kultūrų kryžkelė. Menora. 18.15 Kaimo akademija. 18.45 Asistentas vienai dienai. 19.30 Netradicinės pamokos. 20.15 „Šnipai“. Ser. 21.10 KINFO. 21.40 LNOBT spektaklis. P. Čaikovskio baletas „Gulbių ežeras“. 23.05 Kultūra. Dailininkas M. Vilutis. 23.20 „Filipinai... Didysis Tolimųjų Rytų pasaulus“. 2011. Dok.f. 0.00 Panorama (k.). 0.30 „Svetimi“ (k.).

Pentadienis

8.00 Animacija. 8.30 Kaimo akademija. 9.00 Labas rytas, Lietuva (k.). 11.30 Asistentas vienai dienai (k.). 12.15 Netradicinės pamokos (k.). 13.00 Kultūra (k.). 13.15 „Šnipai“ (k.). 14.05 Legendos (k.). 14.45 Laiko portretai (k.). 15.30 Be pykčio (k.). 16.15 Žinios (k.). 16.35 Laba diena, Lietuva (k.). 17.15 Būtovės slėpiniai. Žemaičių civilizacija. 18.00 Kultūrų kryžkelė. Vilniaus sąsiuvinis. 18.15 MES 2013. 18.45 Kai aš mažas buvau. 19.25 Operetės vakaras. Operetė Kauno pilyje. 21.30 Europos vidury. 22.00 Misijos Balt